

FINSKA
LÄKARESÄLLSKAPETS
HANDLINGAR.

1882.

TJUGUNDEFJERDE BANDET.

Helsingfors,
J. C. Frenckell & Son, 1883.

Finska
Läkaresällskapet.

Den 2 december.

Innehåll: ordf.: gåfva till sällskapet. — Runeberg: Plötslig död kort efter subkutan morfininjektion vid kr. myokardit. — v. Willebrand: Om lungotens smittsamhet; Diskussion derom. — Heinrichius: En ovariotomi. — Densamma: Medelåldern för första menstruationens inträdande. — Runeberg: Ett fall af kongenital hernia diaphragmatica.

Finska Läkaresällskapet Handlingar publicerar här i faksimil en diskussion "om lungotens smittsamhet", som fördes på Finska Läkaresällskapets möte den 2 december 1882. Samma år hade Robert Koch, som verkade vid Charité i Berlin, publicerat sin upptäckt av tuberkelbacillen. Vid Sällskapets möte den 4 november 1882 hade Otto Engström "förevisat preparat af tuberkulos-baciller, dessa af Koch i Berlin upptäckta små organismer, hvilka af flere forskare anses pathognomoniska för, ja t.o.m. orsaken till tuberkulos."

Det kan inte anses förvånande att det i slutet av 1800-talet rådde delade meningar om tuberkulosens smittsamhet. Sjukdomens prevalens var visserligen mycket hög, men senare har det framgått att man för att få infektionen måste ha haft nära och långvarig kontakt med en person med lungtuberkulos. Bland dem som har fått smittan är det dessutom endast en minoritet som under sin livstid insjuknar i kliniskt manifest tuberkulos.

Hr v. WILLEBRAND refererade diskussionen öfver lungsotens smittosamhet vid den i september månad d. å. i Geneve församlade internationela hygieniska kongressen. Att lungsoten är smittosam hade dervid varit den nästan allmänna åsigten.

Frågan vore af gammal datum, men hade likasom läran om kontagiositeten i allmänhet under senare årtionden genom upptäckten af lefvande kontagier inträdt i ett nytt skede. Ympningsförsök å djur hade visat att tuberkler kunna utveckla sig efter ympning med tuberkelmassa och äfven genom inhalation af tuberkelämne innehållande vätska hade det lyckats att framkalla tuberkulos hos den för ifrågavarande sjukdom eljest så föga emottagliga hunden. Men inoculabilitet och smittosamhet i vanlig betydelse vore dock skilda saker.

Sjelf uttalade ref. som sin på erfarenhet grundade fasta öfvertygelse att lungsoten ej är smittosam. Han hade under sin 44 åriga vidsträckta medicinska praktik ej sett ett enda exempel som ens i minsta mån hade talat därför, och dock hade han, isynnerhet under sin tidigare praxis, haft att göra med phthisici i de eländigaste hybblen, hvarest en bristande snygghetskänsla nätter och dagar låtit golvet vara betäckt med sjöar af var och fattigdomen derjemte utöfvat alla sina i hygieniskt hänseende skadliga inflytel-

ser. Ja! ej ens som en tillfällighet hade det händt honom, att han känt en familj, der man och hustru samtidigt skulle hafva lidit af lungshot.

I refs möderneslägt förefunnos ärftliga anlag för ifrågavarande sjukdom och alla hans helsyskon hade dött deri. Samma var förhållandet i hans frus familj. Deras barn borde väl således hafva prononcerade anlag därför. Hos äldsta sonen utvecklades äfven lungshot småningom, men processen skred säkert framåt under 5 års tid, tills han slutligen afled i följd deraf. Under denna tid vistades han mest och det sista 1½ året oafbrutet i hemmet, hvarest han vårdades af familjen. Och dock hade ej något af syskonen, oaktadt sina nämnda ärftliga anlag, smittats.

Ville man under sådana förhållanden nödvändigt antaga en kontagiositet, måste man åtminstone förutsätta en oerhördt lång inkubationstid.

För frågans stora betydelse i socialt och hygieniskt hänseende och emedan tron på lungshotens smittosamhet bland den stora allmänheten hos oss vore allt annat än ovanlig, ville han hafva denna sin ofvannämnda åsigt uttalad: att lungshoten ej är smittosam.

Hr RUNEBERG framhöll "att det såväl genom äldre som nyare experiment — hvaribland han särskildt ville påpeka den af COHNHEIM och andra genom inympning af tuberkelmaterie i camera anterior på djur framkallade tuberkulosen — vore med säkerhet bevisadt, att tuberkulosen kunde öfverföras från menniskor till djur. Likaledes kunde det icke vara tvifvel underkastadt, att den tuberkulösa materien verkade lokalt inficerande genom direkt transport hos samma person. Det måste därför anses vara fullt bevisadt, att de tuberkulösa produkterna innehålla ett öfverförbart smittämne. Men deraf följer icke med nödvändighet, att smittämnet äfven vid beröringen i det dagliga lifvet öfverföres från person till person. Om detta under vissa förhållanden kan vara fallet, hvilket Hr

RUNEBERG för sin del ville anse ganska sannolikt, så visade dock den dagliga erfarenheten att tuberkulosens smittämne i sådan händelse måste vara af en mycket fix natur, samt att en smitta endast under särskildt gynsamma omständigheter kan komma till stånd. Tuberkulosens smittosambet och deraf beroende försigtighetsåtgärder kan därför alldeles icke betraktas från samma synpunkter, som t. ex. de exantematiska febrarnas, difteritens o. s. v.”

Hr PIPPINGSKÖLD påminde om, att han redan tidigare för sällskapet uttalat sin åsigt i denna fråga, neml. att tuberkulosen är smittosam, samt de skäl, hvarpå han stöder denna åsigt. Han erinrade sig flere fall, der han sett hustrun dö något år efter mannen i lungsot och der han måste anse hennes insjuknande hafva varit beroende på infektion från honom. Deremot hade han aldrig sett en man infekteras af sin ftisiska bustru, hvilket förhållande han ansåg bero på den ojemförligt större omvårdnad hustrun i allmänhet egnar sin sjuka man, i det hon så godt som ständigt är vid hans sida, än tvärtom. — Hr WILLBRAND hade hemtat sina exempel från de förmögna klasserna och från den fattigaste delen af befolkningen. Men hos de förmögna motverka lyckliga förhållanden i öfrigt, och hos de fattiga att de i allmänhet en stor del af dagen vistas utom hemmet i fria luften, infektionen. Medelklassen deremot, hos hvilken dessa omständigheter ej förefinnas, vore den, hvilken vore mest utsatt för en möjlig tuberkelinfektion och i medelklassen var det äfven han hade sett de fall af infektion, som han omnämnde.

Till den stora allmänhetens hos oss tro på lungsotens smittosambet sade han sig möjligen delvis vara saker. Ty han hade, då han vårdat phthisici, alltid tillrådt omgifningen, att ej ligga tillsammans med de sjuka, att undvika deras direkta exhalation, särskildt hoststötar, m. fl. försigtighetsmått, för att undgå möjlig smitta. Dessa åtgärder trodde han äfven vara tillräckliga för undvikande

af infektion, emedan äfven han ansåg contagiet vara fixt och derigenom smittosamt blott på nära håll. —

Knut Felix von Willebrand (1814–1893) var professor i praktisk och teoretisk medicin 1856–1874 och generaldirektör vid Medicinalstyrelsen 1863–1890. Tack vare lärdomar som han inhämtade under sina långvariga studieresor till den vetenskapliga medicinens centralhärddar i Europa reformerade han den kliniska undervisningen i Finland och genomförde konsekvent tillämpningen av de fysikaliska undersökningsmetoderna i patientarbetet. Han var ordförande för Finska Läkaresällskapet 1851, 1854 och 1855, och kallades till dess hedersledamot 1883. Han erhöLL statsråds titel 1867 och verkligt statsråds titel 1874.

Johan Wilhelm Runeberg (1843–1918) var professor i medicinsk klinik 1887–1907. Hans vetenskapliga verksamhet rörde främst njursjukdomar, enkannerligen proteinuri. Han intresserade sig också för differentiering av exsudat och transsudat och för sambandet mellan pernicios anemi och binnikemask. Runeberg verkade som ordförande för Finska Läkaresällskapet 1878 och 1885, och kallades till dess hedersledamot 1902. Han deltog som universitetets representant i ett flertal av Finlands lantdaggar och erhöLL statsråds titel 1907. År 1927 beslöt Sällskapet att låta prägla en minnesmedalj över honom. Det prestigefyllda J.W. Runebergs pris, som utdelas av Finska Läkaresällskapet, fick sitt namn av honom.

Josef Adam Joachim Pippingsköld (1825–1892) var professor i barnförlossningskonst och barnsjukdomarnas klinik 1870–1888. Efter att ha tagit del av Ignaz Semmelweis arbeten om orsakerna till barnsängsfebern genomförde han minutiös renlighet och konsekvent tillämplad antiseptisk profylax vid förlossningarna och lyckades därigenom på ett verksamt sätt bekämpa barnsängsfebern. Pippingsköld företrädde sin ätt vid lantdagarna. I Finska Läkaresällskapet var han ordförande 1870 och 1886. Han erhöLL statsråds titel 1888.